

United Nations
Nations Unies

International
Criminal Tribunal
for the former
Yugoslavia

Tribunal Pénal
International pour
l'ex-Yougoslavie

SAOPŠTENJE ZA JAVNOST

(Isključivo za medije. Nije zvaničan dokument)

SEKRETARIJAT

Haag, 7. maj 1997.
CC/PIO/190t

Predmet Tadić, presuda

- . Optužbe za 11 tačaka proglašene neprimjenjivim
- . Optuženi oslobođen optužbe po devet tačaka za ubistvo
- . Optuženi proglašen krivim po 11 tačaka za progon i premlaćivanja

Danas, tačno godinu dana nakon početka suđenja optuženom Dušku Tadiću, Pretresno vijeće II (u sastavu sudija Gabrielle Kirk McDonald, predsjedavajuća, sudija Ninian Stephen i sudija Lal Chand Vohrah) izreklo je svoje "Mišljenje i presudu".

Od ukupno 31 tačaka, optuženi je:

- oslobođen optužbe po 20 tačaka (9 tačaka za ubistvo zbog nedovoljno dokaza a 11 tačaka je proglašeno neprimjenjivim) i
- proglašen krivim po 11 tačaka (progon i premlaćivanja).

Kao što je i samo Vijeće naglasilo, ova presuda je "prvi put da jedan međunarodni sud utvrđuje krivicu odnosno nevinost pojedinca u vezi sa teškim kršenjima međunarodnog humanitarnog prava (...) Međunarodni vojni sudovi u Nirnbergu i Tokiju,..., bili su po svom karakteru multinacionalni i predstavljali su samo dio međunarodne zajednice".

Gledano šire, a posebno za žrtve oružanog sukoba na području Prijedora, ova presuda predstavlja prvu sudsku osudu politike "etničkog čišćenja".

Ova presuda je rezultat detaljnog i pedantnog razmatranja obimne količine svjedočenja i pisanih dokaza: tokom šestomjesečnog suđenja optuženom, saslušano je 125 svjedoka, a tužilaštvo i odbrana su podnijeli 473 dokaznih predmeta. Ova presuda takođe odražava detaljno razmatranje pravnih pitanja koja su pokrenuta po prvi put pred nekim pretresnim vijećem Međunarodnog suda.

Ovo pisano Mišljenje i presuda je obiman dokument koji ima 301 stranicu, uz jedno Izdvojeno i protivno mišljenje na 19 stranica i dodatnih tridesetak stranica prilogâ (optužnica; mapa Bosne i Hercegovine; fotografije makete logora Omarska; fotografije logora Keraterm i Trnopolje; fotografije hangara, natpisa na jednom zidu i makete takozvane "bijeke kuće" u logoru Omarska).

Ovo saopštenje za javnost nikako ne može biti sažetak Mišljenja i presude koji su pažljivo sročeni i koji pokrivaju veliki broj pitanja (istorijski kontekst, činjenična pitanja, mjerodavno pravo) osim same presude. Ovo saopštenje za javnost predstavlja samo - "vodič" kroz presudu.

U presudi stoji kako slijedi:

Optuženi je "državljanin bivše Jugoslavije, po nacionalnosti Srbin, koji je u vrijeme kada su se desili navodni zločini bio nastanjen u Bosni i Hercegovini".

Internet adresa: <http://www.icty.org>

Služba za medije/komunikacije

Churchillplein 1, 2517 JW The Hague. P.O. Box 13888, 2501 EW The Hague. Netherlands

Tel.: +31-70-512-8752; 512-5343; 512-5356 Fax: +31-70-512-5355

Optuženi se teretio po 31 pojedinačnoj tački za progon, ubistvo, premlaćivanja i druga krivična djela za koja se tvrdi da su počinjena tokom 1992. godine u opštini Prijedor (sjeverozapadni dio Republike Bosne i Hercegovine), konkretnije u logorima Omarska, Keraterm i Trnopolje, u Kozarcu i u selima Jaskići i Sivci.

U svi slučajevima optuženi se teretio za individualnu krivičnu odgovornost.

Optuženi se izjasnio da nije kriv i "branio se alibijem" tvrdeći da "da se nalazio na drugim mjestima kada je svako od tih djela [na koje se tačke odnose] počinjeno".

Vijeće je zaključilo:

1. Većinom glasova, uz protivno mišljenje predsjedavajuće sudije, da su optužbe za "teške povrede Ženevskih konvencija iz 1949. godine" NEPRIMJENJIVE i da optuženi NIJE KRIV po 11 relevantnih tačaka (tačke 5, 8, 9, 12, 15, 18, 21, 24, 27, 29 i 32) koje se protežu kroz sve optužbe navedene u Optužnici.

2. Jednoglasno, da optuženi NIJE KRIV po 11 tačaka, (6, 7, 19, 20, 25, 26, 28, 30, 31 i djelimično tačke 33 i 34) kojima se tereti za 13 ubistava, pet premlaćivanja, dva slučaja nečovječnog postupanja i jedan slučaj zlostavljanja zatvorenika. Tužilaštvo nije van razumne sumnje dokazalo elemente ovih djela, niti predočilo uvjerljive dokaze koji povezuju optuženog s tim djelima, odnosno uvjerilo sudije van razumne sumnje da su imenovane žrtve ubijene.

3. Jednoglasno, da je optuženi KRIV po 11 tačaka (1,10, 11, 13, 14, 16, 17, 22, 23 i djelomično tačke 33 i 34) kojima se tereti za progon i 14 premlaćivanja. Vijeće je zaključilo da optuženi "nije govorio istinu" o svom kretanju u vrijeme kada su navedena djela počinjena i da je uvjereno van razumne sumnje na osnovu dokaza tužilaštva da je optuženi bio prisutan na licu mjesta ili da je učestvovao u navedenim krivičnim djelima.

*****

II. ČINJENIČNI I PRAVNI ZAKLJUČCI PO TAČKAMA

11 tačaka nije primjenjivo

Kao što je prethodno pomenuto, 11 tačaka kojima je terećen za teške povrede Ženevskih konvencija iz 1949. godine je proglašeno neprimjenjivim većinom glasova sudija.

To su tačke 5, 8, 9, 12, 15, 18, 21, 24, 27, 29 i 32.

Za više detalja vidi stranu 8 ovog Saopštenja za javnost.

Tačka 1: progon

Optuženi je kriv za progon

1. Što se tiče događaja za koje se tvrdi da su se dogodili tokom i nakon napada na Kozarac i okolna sela, Pretresno vijeće je van razumne sumnje uvjereno da je optuženi:

- "učestvovao u napadu na Kozarac i okolna područja, te u prikupljanju i prisilnom odvođenju civila u zatočeničke logore;

- da je učestvovao u prozivanju četiri Muslimana iz kolone civila (...) te u premlaćivanju, prozivanju, odvajanju i prisilnom odvođenju civila nesrpske nacionalnosti;

- da je učestvovao u premlaćivanju jednog policajca Muslimana u Kozarcu;
- da je udarao nogom jednog zatočenika i pretukao drugog dok su bili držani u kasarni u Prijedoru;
- i da je ubio dva policajca Muslimana u Kozarcu.

2. Što se tiče događaja za koje se tvrdi da su se desili u logorima Omarska i Keraterm, Pretresno vijeće je utvrdilo da je optuženi:

- "učestvovao u premlaćivanju Edina Mrkalja i Senada Muslimovića u upravnoj zgradi i u hangaru" (logor Omarska);
- "učestvovao u premlaćivanjima zatvorenika i učestvovao u jednom masovnom premlaćivanju zatvorenika iz sobe broj 2 (Keraterm).

3. Što se tiče događaja za koje se tvrdi da su se desili u logoru Trnopolje:

- Pretresno vijeće napominje da je većina tvrdnji potkrijepljena samo iskazom Dragana Opačića, čije svjedočenje pod pseudonimom Svjedok "L" kasnije povučeno.

- Jedini preostali dio prvobitne optužbe se tiče navodnih incidenata prebacivanja i nezakonitog zatočavanja u logoru Trnopolje. Pretresno vijeće je "utvrdilo van razumne sumnje da je optuženi učestvovao u prebacivanju i prvobitnom zatočenju nesrba u logorima uopšte, a posebno u logoru Trnopolje. Pretresno vijeće, međutim, smatra da optuženi nije aktivno učestvovao u nastavku zatočenja nesrba u logoru Trnopolje".

4. Što se tiče tvrdnji da je optuženi učestvovao u zarobljavanju, odabiranju i prebacivanju pojedinaca u pritvor, Pretresno vijeće je "van razumne sumnje utvrdilo da je optuženi učestvovao (...) i da je bio svjestan da će većina preživjelih zatvorenika biti deportovana iz Bosne i Hercegovine".

5. Što se tiče navoda o pljačkanju i uništavanju lične imovine i nekretnina nesrba, Pretresno vijeće navodi da "ne postoje dokazi koji bi potkrijepili navode o ulozi optuženog u uništavanju, pljačkanju i oduzimanju imovine".

6. "Djela optuženog predstavljaju progon".

Pretresno vijeće napominje "strahovite postupke koje je trpjelo nesrpsko stanovništvo opštine Prijedor iz razloga vjere i politike (...) Politika terorisanja nesrpskog stanovništva opštine Prijedor na osnovu diskriminacije je dokazana, a očito je da je provedena rasprostranjeno i sistematično barem širom te opštine. Događaji opisani u paragrafu 4 Optužnice [tačka 1] odigrali su se u ovom kontekstu diskriminacije".

Što se tiče optuženog, Pretresno vijeće napominje "da je bio jedan od prvih članova SDS u opštini Prijedor i, prema vlastitoj ocjeni, povjerljivi član SDS od koga je traženo da provede ključni plebiscit na području Kozarca. Kao organizator plebiscita u Kozarcu i predsjednik lokalnog SDS, optuženi je bio upoznat sa planom o Velikoj Srbiji i podržavao ga. On to i sam priznaje, kada opisuje sebe kao iskrenog pristalicu stvaranja Republike Srpske".

Pretresno vijeće zaključuje: "Uloga koju je optuženi imao, između ostalog, napadu na Kozarac i okolna područja, kao i hvatanju, prikupljanju, odvajanju i prisilnom odvođenju civila u logore, prozivanju civila, premlaćivanju i ubistvima koji su gore opisani jasno predstavlja kršenje temeljnih prava žrtava i ta su djela počinjena protiv nesrba na osnovu vjerske i političke diskriminacije. Nadalje, ta su djela počinjena protiv civila u toku

oružanog sukoba, kao dio široko rasprostranjenog i sistematskog napada na civilno stanovništvo u okviru sprovođenja politike vršenja tih djela, a optuženi je bio svjestan šireg konteksta u kojem je počinio ta djela".

Optuženi je stoga kriv za zločin protiv čovječnosti.

Tačke 2 do 4: Prisilni spolni odnos sa svjedokom "F"

Tačke povučene na zahtjev tužilaštva.

Tačke 6, 7, 10 i 11: Ubistva, premlaćivanja i spolno sakaćenje u Omarskoj

Optuženi nije kriv za ubistva

Optuženi je kriv za okrutno postupanje i nečovječna djela

1. Što se tiče premlaćivanja Emira Beganovića i Senada Muslimovića, Pretresno vijeće je "uvjereno van razumne sumnje da je optuženi bio u grupi koja je ih je teško pretukla".

2. Što se tiče premlaćivanja Emira Karabašića, Jasmina Hrnića i Envera Alića, Pretresno vijeće "se nadalje uvjerilo da je optuženi bio prisutan u prizemlju hangara kada su prozvane i napadnute ove tri žrtve... da je optuženi napao Jasmina Hrnića nožem..., učestvovao u napadu na Emira Karabašića i njegovom premlaćivanju i učestvovao u premlaćivanju Jasmina Hrnića".

3. Što se tiče napada i spolnog sakaćenja Fikreta Harambašića, Pretresno vijeće "je izvan svake sumnje utvrdilo da je optuženi bio u prizemlju hangara tom prilikom...ali nije utvrdilo da je optuženi učestvovao u napadu i spolnom sakaćenju". Međutim, u vezi s ukupnim djelima za koja se tereti u ovom paragrafu Optužnice, Pretresno vijeće je zaključilo "da je optuženi u nekim slučajevima i sam bio počinilac, a da je u drugim namjerno, direktno i suštinski pomagao u ostvarenju zajedničkog nauma da im se nanese fizička patnja, čime je učestvovao i na drugi način pomagao i podržavao izvršenje tih zločina, te je stoga odgovoran za svaki od njih..." Pretresno vijeće je stoga van razumne sumnje ustanovilo da je optuženi kriv po tački 10 (okrutno postupanje) i tački 11 (nečovječna djela).

4. Što se tiče navodne smrti Fikreta Harambašića, Emira Karabašića, Jasmina Hrnića i Envera Alića "za koju se tvrdi da je posljedica napada na njih", Pretresno vijeće je napomenulo da "tužilaštvo nije predočilo jasne i nepobitne iskaze svjedoka o stanju četvorice zatvorenika nakon napada (...) niti je van razumne sumnje utvrdilo da je bilo koji od ove četvorice zatvorenika umro od posljedica napada na njih u hangaru...".

5. Pretresno vijeće je optuženog proglasilo krivim za kršenja zakona i običaja ratovanja zbog učešća u premlaćivanju i drugim teškim nasilnim radnjama kojima su bili podvrgnuti Enver Alić, Emir Karabašić, Jasko Hrnić, Senad Muslimović, Fikret Harambašić i Ermir Beganović, od kojih nijedan nije učestvovao u neprijateljstvima. Vijeće je optuženog nadalje proglasilo krivim za zločine protiv čovječnosti: premlaćivanja i druge nasilne radnje koje je pretrpjelo tih šest žrtava počinjene su tokom oružanog sukoba kao dio široko rasprostranjenog i sistematskog napada na civilno stanovništvo. "Optuženi je iz diskriminatornih razloga namjeravao da nanese tešku štetu fizičkom integritetu i ljudskom dostojanstvu žrtava".

Tačke 13 i 14: Premlaćivanje Šefika Sivca u Omarskoj

Optuženi je kriv

1. Pretresno vijeće je ustanovilo van razumne sumnje da je "Šefik Sivac premlaćen i da je optuženi bio u grupi koja je Šefika Sivca bacila na pod nakon što je premlaćen i da je Šefik Sivac podlegao povredama".

2. Međutim, "nema direktnih dokaza o tome da je optuženi bio prisutan kada je Šefik Sivac tučen". Pretresno vijeće je međutim zaključilo da postoje dokazi da je optuženi "namjerno, direktno i suštinski pomagao u ostvarenju zajedničkog nauma dotične grupe da nanese tešku fizičku patnju Šefiku Sivcu".

3. Pretresno vijeće je optuženog proglasilo krivim za kršenje zakona i običaja ratovanja (okrutno postupanje sa zatvorenikom koji nije aktivno učestvovao u neprijateljstvima) i za zločin protiv čovječnosti (nečovječna djela počinjena tokom oružanog sukoba u sklopu rasprostranjenog i sistematskog napada na civilno stanovništvo s ciljem da iz diskriminatornih razloga nanese veliku štetu fizičkom integritetu i ljudskom dostojanstvu žrtava).

Tačke 16 i 17: Premlaćivanja u Omarskoj

Optuženi je kriv

1. Pretresno vijeće je utvrdilo van razumne sumnje da je optuženi "teško premlatio i nogama udarao Hakiju Elezovića i teško pretukao Saliha Elezovića".

2. Pretresno vijeće je optuženog proglasilo krivim za kršenje zakona i običaja ratovanja (okrutno postupanje prema dvojici Muslimana od kojih nijedan nije bio aktivni učesnik u neprijateljstvima) i zločin protiv čovječnosti (nečovječna djela počinjena tokom oružanog sukoba u sklopu rasprostranjenog i sistematskog napada na civilno stanovništvo s ciljem da iz diskriminatornih razloga nanese veliku štetu fizičkom integritetu i ljudskom dostojanstvu žrtava).

Tačke 19 i 20: Zlostavljanje zatvorenika u Omarskoj

Optuženi nije kriv

1. Što se tiče navoda da je optuženi bio u grupi Srba koja je premlaćivala zatvorenike i primoravala ih da piju vodu sa tla poput životinja, svjedok tužilaštva nije imenovao optuženog kao pripadnika te grupe.

2. Što se tiče navoda da je ispraznio sadržinu vatrogasnog aparata u usta jednog čovjeka u kolicima, "dva činjenična nedostatka su otkrivena u navodima tužilaštva: nisu predloženi dokazi takvog pražnjenja, i tužilaštvo nije uspjelo da dokaže da je čovjek [u kolicima] bio živ".

3. Pretresno vijeće je optuženog oslobodilo krivice: "nisu predstavljeni uvjerljivi dokazi koji povezuju optuženog s navedenim djelima".

Tačke 22 i 23: Premlaćivanje i zlostavljanje Hase Ičića u Omarskoj

Optuženi je kriv

1. Pretresno vijeće je utvrdilo van razumne sumnje da je optuženi "bio u grupi Srba koja je premlatila i nogama udarala Hasu Ičića dok nije izgubio svijest".

2. Za ova djela počinjena u kontekstu oružanog sukoba, Pretresno vijeće je optuženog proglasilo krivim za kršenje zakona i običaja ratovanja (okrutno postupanje sa Muslimanima koji nisu aktivno učestvovali u neprijateljstvima) i zločin protiv čovječnosti (nečovječna

djela počinjena tokom oružanog sukoba u sklopu rasprostranjenog i sistematskog napada na civilno stanovništvo s ciljem da iz diskriminatornih razloga nanese veliku štetu fizičkom integritetu i ljudskom dostojanstvu žrtava).

Tačke 25, 26, i 28: Četiri ubistva u Kozarcu

Optuženi nije kriv

1. Pretresno vijeće se nije uvjerilo van razumne sumnje da se ispaljivanje hitaca iz vatrenog oružja i lišavanje života od strane optuženog na kiosku na uglu Ulice Maršala Tita i ceste za Kalate u Kozarcu dogodilo kako se navodi, ili da se to ispaljivanje hitaca uopšte dogodilo.

2. Pretresno vijeće, se međutim, uvjerilo da je optuženi učestvovao u prozivanju ljudi iz kolone u pokretu.

3. Pretresno vijeće je ustanovilo da optuženi nije kriv za ubistvo (kršenje zakona i običaja ratovanja): "Vijeće se nije uvjerilo van razumne sumnje da su četiri imenovane osobe ubijene". Vijeće je takođe zaključilo da optuženi nije kriv za nečovječna djela (zločin protiv čovječnosti): "Iako se Pretresno vijeće uvjerilo da je optuženi učestvovao u prozivanju ljudi, takvo učešće, samo po sebi, po mišljenju Vijeća, ne može očigledno predstavljati nečovječno djelo u smislu člana 5 Statuta [zločini protiv čovječnosti]".

Tačke 30, 31, 33 i 34: Pet ubistava i osam premlaćivanja u Jaskićima i Sivcima

Optuženi nije kriv za za ubistvo

Optuženi nije kriv za četiri premlaćivanja

Optuženi je kriv za četiri premlaćivanja

1. Što se tiče navodnog ubistva pet muškaraca odvedenih iz svojih domova, Pretresno vijeće se uvjerilo van razumne sumnje da je optuženi bio u grupi Srba koja je prikupljala muškarce po selu. Međutim "Vijeće se nije uvjerilo van razumne sumnje da je optuženi imao ikakvog učešća u ubistvu petorice muškaraca ili bilo kojeg njih...Ništa se ne zna o tome ko je na njh pucao i pod kojim okolnostima".

2. Što se tiče premlaćivanja Bejde Balića, Šefika Balića, Ismeta Jaskića i Salka Jaskića, Pretresno vijeće se uvjerilo van razumne sumnje da je optuženi "učestvovao u okrutnom i žestokom premlaćivanju".

3. Što se tiče premlaćivanja Ilijasa Elkaševića, Nijaza Elkaševića, Mehe Kenjara i Adama Jakupovića "za to ne postoje dokazi".

4. Pretresno vijeće je nakon toga zaključilo da optuženi nije kriv za ubistvo i nije kriv za neka od premlaćivanja. U slučajevima gdje je optuženi kriv za dio premlaćivanja, proglašen je krivim za kršenja zakona i običaja ratovanja (okrutno postupanje počinjeno u kontekstu oružanog sukoba) i za zločin protiv čovječnosti (nečovječna djela počinjena tokom oružanog sukoba u sklopu rasprostranjenog i sistematskog napada na civilno stanovništvo s ciljem da iz diskriminatornih razloga nanese veliku štetu fizičkom integritetu i ljudskom dostojanstvu žrtava).

III. ODBRANA OPTUŽENOG ALIBIJEM

Duško Tadić se branio alibijem za svaku od tačaka za koje se teretio, tvrdeći da je bio negdje drugdje u vrijeme kada su navedena djela počinjena. Svjedočio je pod zakletvom da

nikada nije bio u logorima Omarska i Keraterm, niti da je učestvovao u etničkom čišćenju Kozarca. Svjedočio je da je u Trnopolju bio pet puta, ali da ni jednom nije bio unutar logora.

Prema optuženom, od 23. maja do 15. juna 1992. godine stanovao je sa porodicom u Banja Luci, i posjetio opštinu Prijedor samo četiri puta.

Izjavio je da je od 15. juna do 1. avgusta 1992. godine radio kao saobraćajac u rezervi na kontrolnom punktu u Orlovcima, nedaleko od Prijedora.

Izjavio je da je od 15. avgusta do 1. novembra 1992. godine radio kao saobraćajac u Kozarcu.

Izabran je za predsjednika lokalnog odbora SDS-a u Kozarcu 15. avgusta 1992. godine i imenovan za vršioca dužnosti sekretara Mjesne zajednice Kozarac. Za sekretara Mjesne zajednice je izabran 9. septembra 1992. a na dužnost je stupio 9. novembra 1992. godine.

U svojim činjeničnim zaključcima, Pretresno veće je iznijelo sljedeće zapažanje o alibiju optuženog za zločine navedene u raznim paragrafima optužnice:

Tačka 1 (paragraf 4 Optužnice): Za događaje navedene u ovom paragrafu se tvrdi da su se desili na raznim lokacijama u opštini Prijedor od otprilike 23. maja do 31. decembra 1992. godine. Prema Vijeću, "ne može se prihvatiti tvrdnja odbrane da optuženi u to vrijeme nije bio u Kozarcu. Svjedočenja svjedoka odbrane koji su bili u Kozarcu za vrijeme napada (. . .) potvrđuju samo da oni nisu vidjeli optuženog u Kozarcu kad su bili tamo".

Tačke 5-11 (paragraf 6): Za navedene događaje, optuženi se oslanja isključivo na odbranu alibijem. On tvrdi da je 18. juna 1992. kada su se tri navedena događaja desila, živio u Prijedoru i radio kao saobraćajac. "[Pretresno] vijeće odbacuje tvrdnje optuženog o njegovom kretanju od 15. do 17. juna 1992. (. . .) Prema tome, za događaje koji se navode u paragrafu 6, dežurstvo optuženog na kontrolnom punktu ne pruža alibi".

Tačke 12-14 (paragraf 7): Za događaje navedene u paragrafu 7, koji su se desili 8., 9. ili 10. jula 1992. godine, "optuženi nema poseban alibi za kasne večernje sate i noć 8. ili 10. jula 1992. (. . .) dokazi odbrane o njegovim slobodnim danima ne ustanovljavaju ništa drugo sem da je optuženi uglavnom stanovao u Prijedoru".

"(. . .) Pretresno vijeće odbacuje tvrdnje odbrane da je optuženi na neki način bio onemogućen u kretanju zbog činjenice da nije posjedovao automobil".

Čak i da su se navedeni događaji desili tokom noći 9. jula 1992, noći kada je prema evidenciji na kontrolnom punktu u Orlovcima bio dežuran, i "[čak] i ako se prihvati da ova evidencija tačno prikazuje smjene u koje je optuženi bio raspoređen, njome se samo može utvrditi kad je optuženi morao biti na dužnosti na kontrolnom punktu; ova evidencija sama po sebi ne dokazuje da se optuženi u to vrijeme zaista tamo i nalazio".

Tačke 15-18 (paragraf 8): Vijeće je ustanovilo da ako su se događaji iz ovog paragrafa "odigrali popodne 27. jula 1992, kao što je navedeno u svjedočenju Ermina Strikovića, optuženi nema nikakvog određenog alibija. Njegova smjena na kontrolnom punktu Orlovci toga dana je počinjala u 19:00 sati i ako je optuženi imao na raspolaganju prijevoz, imao je dovoljno vremena da u toku dana otputuje iz Prijedora u Omarsku, izvrši navedena djela i vrati se na vrijeme da preuzme svoju dužnost na kontrolnom punktu".

Tačke 18-20 (paragraf 9): Navedeni događaji su se odigrali u logoru Omarska, krajem juna ili početkom jula.

"Pretresno vijeće odbacuje tvrdnju odbrane da optuženi nikada nije bio u logoru Omarska i da, u svakom slučaju, u relevantno vrijeme njegove dužnosti u saobraćajnoj policiji

isključuju mogućnost da je on počinio navedena djela. Mnogobrojni pouzdani svjedoci izjavili su da su vidjeli optuženog u logoru (. . .) i činjenica da je optuženi bio raspoređen na kontrolni punkt Orlovci ne bi ga spriječila u izvršenju onoga što tužilaštvo naziva njegovom "višom dužnošću" kao saobraćajnog policajca da provodi etničko čišćenje radi stvaranja "Velike Srbije". Zbog toga Pretresno vijeće odbacuje alibi optuženog i njegovu tvrdnju da nikada nije bio u logoru Omarska".

Tačke 21-23 (paragraf 10): Izgleda da su se događaji za koje se optuženi tereti odigrali 7. ili 8. jula 1992. "Pretresno vijeće smatra da raspored službe za kontrolni punkt u Orlovcima ne pruža optuženom alibi (. . .) Prema rasporedu službe, optuženi je tih večeri bio slobodan. Optuženi 7. jula 1992. nije bio na dužnosti od 7:00 sati ujutro i nije dao nikakav iskaz o svom kretanju toga dana. Optuženi je, prema rasporedu službe, 8. jula 1992. završio dužnost u 19:00 sati i isto tako nije dao nikakav iskaz o svom kretanju u vrijeme kad su se odigrali ovi događaji. Prijedor je udaljen oko 20 kilometara od logora u Omarskoj. Vožnja autom traje 30-35 minuta".

Tačke 24-28 (paragraf 11): Ovaj paragraf optuženog tereti za događaje koji su se odigrali otprilike 27. maja 1992. u Kozarcu. Tužilaštvo je pozvalo tri svjedoka da svjedoče o ulozi optuženog, a još jedan svjedok tužilaštva je svjedočenjem potvrdio prisustvo optuženog u Kozarcu toga dana.

Iako je uočilo nepodudarnosti između iskaza ovih svjedoka, Pretresno vijeće je ustanovilo da "svjedočenje niti jednog (...) od četiri svjedoka odbrane koji su prošli Ulicom Maršala Tita ne daje alibi optuženom nego samo dokazuje da oni nisu vidjeli optuženog u Kozarcu toga dana u vrijeme dok su oni bili tamo".

Tačke 29-34 (paragraf 12): Za ove događaje se navodi da su se odigrali otprilike 14. juna 1992. u Jaskićima i Sivicima. Pretresno vijeće je zaključilo da alibi optuženog "nije vezan specifično za 14. jun 1992. i (. . .) uopšte nije vezan za neki određen datum u ovom vremenskom periodu".

IV. NEPRIMJENJIVOST TAČAKA

OPTUŽBE PROTIV OPTUŽENOG ZA TEŠKE POVREDE ŽENEVSKIH KONVENCIJA

Pretresno vijeće je, većinom glasova od dva na prema jedan (uz protivno mišljenje sudije McDonald), zaključilo da se optuženi ne može teretiti za teške povrede prema članu 2 jer navodne žrtve nisu bile zaštićene osobe prema članu 4 Četvrte Ženevske konvencije iz 1949. godine.

"Iz tog razloga, član 2 je neprimjenjiv (izuzev u odnosu na građane Republike Bosne i Hercegovine koji su se zaista našli u rukama JNA [Jugoslovenske narodne armije] prije 19. maja 1992. ili VJ [Vojske Savezne Republike Jugoslavije] i SRJ [Savezne Republike Jugoslavije], nakon 19. maja)". Kao posljedica ovog zaključka, tačke 5, 8, 9, 12, 15, 18, 21, 24, 27, 29 i 32 se odbacuju.

Da bi član 2 bio primjenjiv, žrtve moraju biti zaštićene osobe, a sukob mora biti međunarodnog karaktera.

Većina je zaključila da je "od početka 1992. do 19. maja 1992, postojao međunarodni oružani sukob barem na dijelu teritorije Bosne i Hercegovine (. . .) između snaga Bosne i Hercegovine s jedne strane i snaga Savezne Republike Jugoslavije (Srbija i Crna Gora), odnosno JNA (kasnije VJ), koje su djelovale sa različitim paravojnim snagama i snagama bosanskih Srba, s druge", nakon 19. maja 1992. godine, ovaj oružani sukob nije imao karakter koji bi opravdao primjenu člana 2 (teške povrede) Statuta, jer žrtve nisu bile

zaštićene osobe, to jest, nisu bile u rukama jedne od strana u sukobu ili okupacione sile koje nisu državljani.

JNA se zvanično povukla iz Republike Bosne i Hercegovine 19. maja 1992. "(. . .) Problem s kojim se ovo Pretresno vijeće suočilo je, da li je poslije 19. maja 1992., Savezna Republika Jugoslavija svojim povlačenjem sa teritorije Republike Bosne i Hercegovine i bez obzira na svoju kontinuiranu podršku VRS dovoljno distancirala od VRS da se te snage ne mogu smatrati *de facto* organima ili agentima VJ, a otuda i SRJ". Ukoliko bi se uspjelo dokazati postojanje odnosa agenta, onda bi djela koja je VRS počinila nad državljanima Republike Bosne i Hercegovine mogla biti razmatrana kao djela počinjena protiv stranih državljana.

Utvrđujući šta karakteriše odnos agenta u smislu primjenjivosti člana 2, Vijeće je razmotrilo *Predmet koji se tiče vojnih i paravojnih aktivnosti u Nikaragvi i protiv nje* [predmet *Nikaragva*], u kojem je presudio Međunarodni sud pravde.

Napominjući da se predmet odnosio na odgovornost države, a da se ovaj predmet odnosi na odgovornost pojedinca, kao i da su činjenice u ovom predmetu značajno drugačije, većina je primijenila suštinu kriterijuma za koji su smatrali da je uspostavljen u predmetu *Nikaragva*. U tom predmetu, Međunarodni sud pravde je postavio pitanje: "da li je odnos između *kontrasa* i vlade Sjedinjenih Američkih Država bio u tolikoj mjeri odnos zavisnosti s jedne i kontrole s druge strane, da bi bilo ispravno smatrati da su *kontrasi*, u *pravnom smislu*, organ vlade Sjedinjenih Američkih Država ili da djeluju u ime te vlade".

U kontekstu ovog predmeta, kriterijum bi bio "da se utvrdi potreban stepen rukovođenja i kontrole nad VRS od strane VJ, a otuda i SRJ (. . .) kako bi se djela onih snaga koje su djelovale u opštini Prijedor ili VRS u cjelini mogla pripisati SRJ".

Prema Vijeću, tužilaštvo mora dokazati da "je priroda odnosa između VRS i vlade SRJ, i naročito između VRS i VJ, bila takvog karaktera. Pri tome nije ni potrebno ni dovoljno samo pokazati da je VRS u pogledu ratnih potreština bila zavisna ili u potpunosti zavisna od VJ i SRJ. Takođe se mora pokazati da su VJ i SRJ ostvarivale mogućnost kontrole sadržane u tom odnosu zavisnosti ili da se VRS na neki drugi način stavila pod kontrolu vlade SRJ". Drugim riječima, kriterijum je efektivna kontrola.

Pretresno vijeće je ustanovilo da su postojala dva odnosa od posebnog značaja za razmatranje ovog pitanja: (1) odnos između generala Mladića i Glavnog štaba VRS i Beograda; i (2) odnos između SDS (i samim tim Republike Srpske) i vlade SRJ.

Premda je utvrdilo da je postojala koordinacija između Glavnog štaba VRS i Generalštaba VJ u Beogradu, većina Pretresnog vijeća je bila mišljena da "koordinacija nije isto što i rukovođenje i komandovanje. Jedini drugi dokaz koji je podnijelo tužilaštvo jeste to da je, pored kanalisanja svih komunikacija VRS na visokom nivou preko sigurnih veza u Beogradu, uspostavljena i održavana svakodnevna komunikaciona veza između Glavnog štaba VRS i Generalštaba VJ u Beogradu. Tužilaštvo nije izvodilo dodatne dokaze o prirodi tog odnosa".

Što se tiče odnosa pod (2), većina je konstatovala da je političke vođe u Republici Srpskoj izabrao narod, bosanski Srbi iz Republike Bosne i Hercegovine, i da je nezavisnost Republike Srpske proglašena na glasanju Skupštine srpskog naroda Bosne i Hercegovine, i postavila pitanje da li se, uprkos toga, moglo zaključiti da je SRJ imala potreban stepen efektivne kontrole nad vojnim operacijama oružanih snaga Republike Srpske, i zaključiti da je VRS ništa više nego *de facto* organ ili agent SRJ.

Pretresno vijeće je većinom glasova utvrdilo da nije bilo dokaza da su pripadnici VRS koji nisu bili bosanski Srbi bili posebno zaduženi od strane Beograda da vrše određena djela u njegovo ime.

Kao drugo, iako je "iz podnijetih dokaza jasno da su svi oficiri 1. krajiškog korpusa, i vjerovatno svi viši komandanti VRS kao bivši oficiri JNA, i dalje primali platu iz Beograda poslije 19. maja 1992. (. . .) takvi dokazi, bez daljnjih, (. . .) utvrđuju tek mogućnost kontrole sadržanu u odnosu zavisnosti do kojeg je takvo finansiranje dovelo".

Pretresno vijeće je napomenulo da su "vojni i politički ciljevi Republike Srpske i SRJ bili u velikoj mjeri komplementarni" i posvećeni stvaranju Velike Srbije. Stoga, "nije bilo velike potrebe da VJ i vlada Savezne Republike Jugoslavije nastoje da ostvare neki stvarni stepen kontrole nad VRS, za razliku od koordinacije sa njom".

"Stoga, mada se može reći da je SRJ (...), kroz zavisnost VRS od isporuke borbene tehnike od strane VJ, imala mogućnost da ostvaruje veliki uticaj i možda čak i kontrolu nad VRS, nema dokaza na osnovu kojih ovo Pretresno vijeće može zaključiti da su SRJ (...) i VJ ikada usmjeravale ili, što se toga tiče, ikada osjećale potrebu da pokušaju da usmjere postojeće vojne operacije VRS, ili da utiču na te operacije u većoj mjeri nego što bi prirodno proizilazilo iz koordinacije vojnih ciljeva i aktivnosti VRS i VJ na najvišim nivoima".

Sve u svemu, mada (. . .) dokazi na raspolaganju ovom Pretresnom vijeću jasno pokazuju da su "različiti oblici pomoći pružane" oružanim snagama Republike Srpske od strane vlade SRJ (. . .) bili "od ključnog značaja u ostvarivanju njihovih aktivnosti", i da su (. . .) te snage skoro u potpunosti zavisile od materijalnih sredstava VJ za sprovođenje ofanzivnih operacija, dokazi da je SRJ (...) preko VJ "koristila mogućnosti kontrole sadržane u toj zavisnosti", ili da joj je na drugi način data efektivna kontrola nad tim snagama, koju je i primjenjivala, isto su tako nedovoljni.

"Moguće je, naravno, na osnovu podnijetih dokaza ili uprkos njima, posmatrati djela JNA i vlade SRJ (...) na dan 19. maja 1992. ili otprilike tog datuma kao ništa više od ciničnog i namjernog stvaranja objektivnih faktora potrebnih da se distanciraju od direktne zakonske odgovornosti za djela oružanih snaga Republike Srpske, dok su istovremeno činili sve da obezbijede održavanje materijalnih faktora potrebnih da se osigura uspješan nastavak oružanog sukoba radi ostvarivanja istih vojnih i političkih ciljeva. Čak i ako bi se zakonski efekat stvaranja takvih objektivnih faktora, što je prouzrokovalo ne male teškoće za JNA i vladu SRJ, mogao poništiti na osnovu neke lažne namjere, u šta ovo Pretresno vijeće sumnja, to nije ni jedini ni najlogičniji zaključak koji je moguć na osnovu podnijetih dokaza. Ukratko, nema nikakvih dokaza na osnovu kojih ovo Pretresno vijeće može pouzdano zaključiti da su oružane snage Republike Srpske i Republika Srpska u cjelini, bile išta više od običnih saveznika, mada veoma zavisnih saveznika, vlade SRJ".

Stoga, "Pretresno vijeće većinom glasova, uz izdvojeno mišljenje predsjedavajuće sudije, smatra da se, na osnovu dokaza koji su mu podnijeti, nakon 19. maja 1992. oružane snage Republike Srpske ne mogu smatrati *de facto* organima ili agentima Savezne Republike Jugoslavije niti u opštini Prijedor niti uopštenije".

Izdvojeno i protivno mišljenje sudije McDonald

Predsjedavajuća sudija, Gabrielle Kirk McDonald, iznijela je, međutim, protivno mišljenje. Ona je zaključila da je tokom čitavog perioda na koji se odnosi optužnica oružani sukob u opštini Prijedor bio međunarodnog karaktera i da su žrtve bile zaštićene osobe, te da je član 2 primjenjiv.

U izdvojenom i protivnom mišljenju, sudija McDonald napominje da većina ukazuje na primjenu suštine kriterijuma iz predmeta *Nikaragva*. "Međutim, standard koji je usvojila većina odstupa od predmeta *Nikaragva* (. . .) standard koji je uvela većina još je zahtjevniji".

Prema sudiji: "(. . .) postoje dva razloga na osnovu kojih se djela VRS mogu pripisati SRJ (. . .): kada je VRS djelovala kao agent SRJ (...), što se može dokazati ustanovljavanjem

zavisnosti s jedne strane i kontrole s druge; ili kada je SRJ izričito nalagala VRS da izvrši određeno djelo za račun SRJ i time samo djelo učinila pripisivim SRJ. U predmetu *Nikaragva*, sud je u potonjem slučaju zahtijevao dokazivanje efektivne kontrole.

Premda je zaključila da "dokazi predloženi Pretresnom vijeću ukazuju na to da je SRJ imala efektivnu kontrolu nad VRS u opštini Prijedor svo vrijeme na koje se Optužnica odnosi", sudija McDonald tvrdi "da je odgovarajući kriterijum djelovanja kao agent iz predmeta *Nikaragva* kriterijum zavisnosti i kontrole te da dokazivanje efektivne kontrole nije potrebno".

Prema sudiji McDonald: "dokazni materijal pokazuje van razumne sumnje da je VRS djelovala u svojstvu agenta SRJ u napadu na opštinu Prijedor i u njenoj okupaciji u vrijeme na koje se odnose optužbe iz Optužnice, pa su žrtve prema tome zaštićene osobe. Zavisnost VRS od SRJ i njeno ostvarivanje kontrole nad VRS podržavaju donošenje ovakvog zaključka, kako prema kriterijumu efektivne kontrole, koji je većina usvojila, tako i prema uopštenijem kriterijumu zavisnosti i kontrole".

"Dokazi potvrđuju da je stvaranje VRS bilo pravna fikcija. Jedine promjene do kojih je došlo nakon rezolucije Savjeta bezbjednosti od 15. maja 1992. bile su premještanje trupa, osnivanje Glavnog štaba VRS, promjena imena vojne organizacije i pojedinačnih jedinica i promjena vojnih oznaka. Ostalo je isto oružje, ista oprema, isti oficiri, isti komandanti, uglavnom iste trupe, isti logistički centri, isti snabdjevači, ista infrastruktura, isti izvor plata, isti ciljevi i zadatak, ista taktika i iste operacije. A što je osobito važno, namjera je ostala ista: stvoriti etnički čistu srpsku državu ujedinjavanjem Srba u Bosni i Hercegovini i njenim proširenjem na prostor od Savezne Republike Jugoslavije do hrvatske Krajine, duž važne linije za snabdijevanje i logistiku koja prolazi opštinom Prijedor, što je stvorilo potrebu za protjerivanjem nesrpskog stanovništva te opštine".

"Iako nema mnogo dokaza o tome da je VRS bila formalno pod komandom Beograda nakon 19. maja 1992. VRS je očito nastavila da djeluje kao integralni i značajan dio srpskog ratnog poduhvata. Na ovaj zaključak navode dokazi o tome da je svaka jedinica VRS prethodno bila jedinica JNA i da su komande i štabovi ostali gotovo isti nakon preimenovanja".

"Nadalje, dokazi pokazuju da je VRS, nastavljajući operaciju JNA za zauzimanje opštine Prijedor, izvršila operaciju u korist SRJ (...)"

Prema sudiji McDonald, dokazi potkrepljuju zaključak da su "uprkos objavljenom povlačenju JNA iz Bosne i Hercegovine 19. maja 1992. godine, aktivni elementi nekadašnje JNA, sada prekršteni u VJ, saradivali sa VRS u Bosni i Hercegovini. Konkretno, posade i avioni VJ su ostali u Bosni i Hercegovini nakon navodnog povlačenja u maju i djelovali zajedno sa VRS tokom cijele 1992. i 1993. godine. Ovaj i drugi dokazi (. . .) pokazuju da nije bilo nikakve materijalne promjene u oružanim snagama u opštini Prijedor i da je sukob ostao međunarodni i nakon 19. maja 1992. godine, te da je SRJ (. . .) ostvarivala efektivnu kontrolu nad operacijama VRS u opštini Prijedor".

U vezi sa odnosom komandanta VRS Ratka Mladića sa Glavnim štabom VJ u Beogradu, sudija McDonald zaključuje: "Dovoljno je da je general Mladić, koji je bio komandant u JNA, nastavio da izvršava naređenja koja mu je SRJ izdala prije 19. maja 1992., kako pokazuju dokazi koji utvrđuju da je postojala direktna komunikacija između njegovog kabineta i Beograda".

U vezi s većinskim zaključkom da su SRJ i VRS bili saveznici i da, prema tome, nije "efektivna kontrola", sudija McDonald zaključuje da "ovo podržava, a ne obara status VRS kao agenta".

Sudija zaključuje: "Pitam se zašto je potreban uslov da je odista postojala efektivna kontrola kad je SRJ (...) bila sigurna da će, nakon što je prebacila oficire i vojnike i snabdjela ih materijalnim sredstvima nauštrb vlastitih snaga, njen plan biti izvršen. (...) Okupacija opštine Prijedor mogla se izvesti samo nakon što ju je JNA, djelujući za račun SRJ pokrenula i dala VRS sredstva da je privede kraju. U takvim okolnostima nije bilo potrebe za efektivnom kontrolom jer je samo osnivanje i kontinuirano postojanje VRS dokaz takve kontrole. Ključno pitanje ovdje je da li je VRS zaista bila zavisna od i da li ju je kontrolisala SRJ".

"Ukratko, dokazni materijal pokazuje van svake sumnje da je VRS djelovala u svojstvu agenta SRJ u napadu na opštinu Prijedor i u njenoj okupaciji u vrijeme na koje se odnose optužbe iz Optužnice, pa su žrtve prema tome zaštićene osobe. Zavisnost VRS od SRJ i njeno ostvarivanje kontrole nad VRS podržavaju donošenje ovakvog zaključka, kako prema kriterijumu efektivne kontrole, kojeg je usvojila većina, tako i prema uopštenijem kriterijumu zavisnosti i kontrole. Međutim, pažljivo čitanje predmeta *Nikaragva* navodi me na zaključak da kriterijum efektivne kontrole čini različitu i zasebnu osnovu za pripisivanje ponašanja ne-agenata nekoj državi, i da to nije nužan element za ustanovljavanje agentskog odnosa".

****